

Kargir Yapılarda Koruma ve Onarım Semineri II

İREM NARDERELİ

► İstanbul Büyükşehir Belediyesi Koruma Uygulama ve Denetim Müdürlüğü (KUDEB), ülkemizdeki koruma bilincinin artırılması, konservasyon - restorasyon çalışmalarında bilimsel düzeyi yüksek örnek uygulamaların paylaşılarak kamuoyunda duyarlılık oluşturulmasını amaçlamaktadır. Taş Eğitim Atölyesi faaliyetlerinin devamı olarak organize edilen seminer kapsamında idareci, akademisyen ve uygulamacılardan oluşan konuşmacılar; teorik, hukuki ve pratik uygulama örneklerini anlatmışlardır. 16 - 17 Aralık 2010 tarihlerinde gerçekleştirilen iki günlük seminer programına, kamu ve özel sektörün farklı birimlerinde çalışan uzmanlar ve öğrenciler ilgi göstermişlerdir. Birikimlerin paylaşılmasını amaçlayan organizasyon, bildiri metinlerinin yayına dönüştürülmesiyle hedefine ulaşacaktır. Konuşmacılar ve konuşma içerikleri hakkında kısa bilgiler aşağıda verilmektedir:

Seminerin ilk gününde, **KUDEB Müdürü Y.Mimar M.Şimşek Deniz**; Taş Eğitim Atölyesi'nin faaliyete geçtiği 2008 yılından itibaren gerçekleştirilen taş eser onarımları, İTO ile yapılan protokol kap-

Restorasyon kuramları, Asar-ı Atika Nizamnamesi ile başlayan koruma tarihimiz, yürürlükte olan yasalar, bugün ulaştığımız noktadaki sorunlar, uygulamalar ve son teknolojik gelişmelerin restorasyon uygulamalarında kullanılabilirliği iki gün süren seminerimizin ilgi çeken sunumlarıydı.

samında onarılan çeşmeler ve 2010 yılında ikincisi düzenlenen sertifikalı eğitim programı hakkında detaylı bilgi vererek açılış konuşmasını yapmıştır. İstanbul'un kültürel değerine ve koru(n)ma durumuna ilişkin Tarihi Yarımada'da ve İstanbul genelinde tarihi eserlerin maruz kaldığı tahribat, niteliksiz ekler, muhdes yapılar, cephe ve planlara yapılan yanlış müdahaleler, tabela kirliliği, vb. karşısında yürütülen mücadeleleri bölgeden örneklerle aktarmıştır. Koruma bilincinin artırılmasına yönelik olarak KUDEB uzmanları tarafından hazırlanan çalışmalar ve yayınlar hakkında da bilgi vermiştir.

İstanbul Vali Yardımcısı Feyzullah Özcan; tarihi ve kültürel değerlerimizin korunmasında kamu yöneticilerinin rolü başlıklı konuşmasında, Asar-ı Atika Nizamnamesi ile başlayan koruma tarihimizin bugün ulaştığı noktada yürürlükte olan yasalar hakkında bilgi vererek, korumada yetkili ve sorumlu olan kuruluşları tanımlamıştır. Mesleki bilgi ve tecrübelerini paylaşarak; Mardin Midyat Kaymakamlığı'nda görev yaptığı süre zarfında bölgedeki geleneksel taş ustalığını ve taş işçiliğini yaşatmayı ve geliştirmeyi hedefleyerek hazırladıkları projeyi tanıtmıştır. Hazırlanan pro-

Alan Başkanı Dr. Halil Onur, KUDEB Müdürü Y.Mimar M.Şimşek Deniz, İstanbul Vali Yrd. Feyzullah Özcan, SERKA Genel Sekreteri Dr. Hüseyin Tutar

İstanbul Vali Yardımcısı Feyzullah Özcan

Prof. Dr. Zeynep Ahunbay

Prof. Dr. K. Kutgün Eyüpgiller

KUMID Başkanı Saadet Güner

je ile Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu'ndan alınan ödenek ile Kaymakamlık bünyesinde taş atölyesi kurularak sertifikalı taş ustalarının yetiştirildiğini ifade etmiştir. Mardin'den sonra görev yaptığı Kastamonu Valiliği'nde Mimar Vedat Tek Anı-Sanat ve Restorasyon Merkezi'nin oluşturulması ve bu yapılanmanın Kastamonu'nun kültürel mirasına yaptığı katkıları aktarmıştır.

İstanbul Sit Alanları Alan Yönetimi Başkanlığı sunumunun ilk bölümünde, **Alan Başkanı Dr. Halil Onur**; Dünya Mirası Kavramı ve Dünya Miras Listesi'ni tanımlayarak, Türkiye'nin Dünya Miras Listesi'ndeki yeri ve İstanbul'un Tarihi Alanları'nın mevcut durumu hakkında bilgi vermiştir. İkinci bölümde; İstanbul Sit Alanları Alan Yönetimi Başkanlığı'nun birimleri ve görevleri hakkında bilgi verilerek, gerçekleştirilen çalışmalar kronolojik olarak sıralanmıştır. Son olarak Tari-

hi Yarımada Alan Yönetim Planı'nın safhalarına ve gerçekleştirilen çalışmalara değinilerek, koruma strateji ve hedefleri tanımlanmıştır.

Serhat Kalkınma Ajansı (SERKA) Genel Sekreteri Dr. Hüseyin Tutar; konuşmasında Türkiye'deki Kalkınma Ajansları'nın kuruluş ve çalışma esasları, bölgesel kalkınmadaki rolleri, bölgesel kalkınma ve kültürel miras ilişkisi hakkında bilgi vermiştir. Kars, Ağrı, Ardahan ve Iğdır illerini kapsayan, TRA2 bölgesi olarak tanımlanmış olan bölgede 2009 yılında faaliyete geçen SERKA'nın ana hedefleri arasında; bölgedeki kültürel mirasın korunmasında, taşınmaz kültür varlıklarının restorasyonu, rehabilitasyonu ve yeniden kullanımına yönelik olarak mali ve teknik destek sağlama yer almaktadır.

Kültürel Mirasın Dostları Derneği (KUMID) Başkanı Saadet Güner; Avrupa Birliği Kültür Mirası Mevzuatı konulu sunumunda, 2005 yı-

linda kurulmuş olan bir sivil toplum kuruluşu olarak KUMID'in kültürel mirasın korunması konusunda yapmış olduğu çalışmalar ve hazırladıkları Avrupa Birliği projeleri hakkında bilgi vermiştir. Sunumda, KUMID'in 2006 - 2007 yıllarında Dokuz Eylül Üniversitesi ile birlikte hazırladığı Avrupa Birliği Kültürel Miras Mevzuatı ve Türkiye Projesi kapsamında kültürel mirasla ilgili tüm mevzuatın Türkçe'ye tercüme edilmesi ve yayına dönüştürülmesi sürecine değinilmiştir.

Prof. Dr. Zeynep Ahunbay; İstanbul Teknik Üniversitesi'nce İstanbul Dünya Miras Alanları arasında yer alan Zeyrek'teki Kili-se Camisi'nde 1997 - 1998 ve 2001 - 2006 yılları arasında gerçekleştirilen mimari belgeleme ve restorasyon çalışmaları hakkında bilgi vermiştir. Üç kiliseden oluşan caminin tarihçesi hakkındaki bilgilendirmeden sonra, yapılan çalışmalar hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Bel-

Prof. Dr. Nur Akın

Yrd. Doç. Dr. Ahmet Vefa Çobanoğlu

Yrd. Doç. Dr. Gülsün Tanyeli

geleme ve arşiv araştırmalarının sonuçları paylaşarak; farklı tarihlerde çekilmiş fotoğraflarıyla yapının geçirdiği onarımlar ve yapılan müdahale ve değişikliklere ışık tutulmuştur. Çeşitli dönemlerde yapılan onarımlar ile yapıda gözlenen farklı yapım teknikleri ve dönemler aydınlatılmaya çalışılmıştır. Bozulma ve yapısal sorunların tespiti ve belgelenmesi, yürütülen sağlamlaştırma uygulamaları ve onarım müdahaleleri ile konservasyon çalışmalarından örnekler gösterilmiştir.

Prof. Dr. K. Kutgün Eyüpgiller, projelendirilmesi 2000 yılına dayanan ancak uygulaması daha sonra gerçekleştirilen II. Bayezid Hamamı Restorasyonu'nu; onarım öncesi durum, projelendirme ve uygulama olmak üzere üç bölüm halinde sunmuştur. Çok uzun süre ihmal edilen ve geçirdiği depremler ve imar faaliyetleri sonucunda çok ciddi yapısal problemlerle karşı karşıya kalan yapının 1930'lu yıllara kadar hamam olarak kullanılması, sonraları ise depo olarak işlevlendirilme süreci aktarılmıştır. Hamamın onarım öncesi durumunu aydınlatan fotoğraflarla belgeleme çalışmasının yürütülme aşamaları, hasar tespiti ve müdahale yöntemleri lejantları ile hazırlanan rölöve, restitüyon projesi ve restorasyon projesinden örnekler sunulmuştur. Son bölümde ise, restorasyon uygulamasına temel teşkil eden prensipler ve ana kararlar, uygulama aşamasında çekilmiş fotoğraflar eşliğinde anlatılmıştır.

Prof. Dr. Nur Akın, Dünya Mi-

ras Listesi'ndeki kentlerden örnekler başlıklı sunumunda, doğal ve kültürel değerlerin korunmasında görevli uluslararası kuruluşlar ve Türkiye'nin bu kuruluşlara üyeliğine değindikten sonra; Dünya Miras Komitesi'nin çalışmaları, Dünya Miras Listesi'ne dahil olma kriterleri ve koşullarını vurgulayarak Türkiye'nin bu listedeki yerinden bahsetmiştir. Korumada Özgünlük ve Otantiklik kavramlarının Dünya Miras Listesi'nin oluşturulmasındaki önemine vurgu yapılarak, güncel listedeki kent ve anıtlardan örnekler verilmiştir.

Doç. Dr. Ufuk Kocabaş tarafından, İstanbul Üniversitesi'nin Yeni Kapı batıkları üzerinde gerçekleştirildiği gemi yapım teknolojisi araştırmaları ve suya doymuş ahşap konservasyonu üzerine yapılan çalışmalar anlatılmıştır. Ufuk Kocabaş, Marmaray Projesi ve Yenikapı kazılarında kısaca değindikten sonra, batıkların dokümantasyon çalışması, ilk müdahaleler, yerinden kaldırma teknikleri ve konservasyonun ilk adımları üzerinde durmuştur.

Uzman Restoratör Mine Yar, sunumunda mesleki deneyimlerini paylaşarak; lazer teknolojisinin ortaya çıkışı, restorasyon alanında lazerin kullanımı, uygulama esasları, kullanım yerleri ve uygulamada dikkat edilmesi gereken noktaları aktarmıştır. Restorasyon uygulamalarında lazerin sağladığı faydalar; minimum yayılabilirlik, yüksek kontrol düzeyi, seçicili ve yüksek hassasiyet olarak sıralanmıştır. 11-15 Ekim 2010'da Kültürel Mira-

sın Korunmasında Lazer Temizliği konulu eğitim etkinliği kapsamında gerçekleştirilen deneysel uygulamalardan da örnekler verilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Gülsün Tanyeli, sunumunda; Cendere Pompa İstasyonu Restorasyonu'nun proje ve uygulama sürecini anlatmıştır. Pompa istasyonunun kullanımı ve tarihi, yapının arşivlerden elde edilen fotoğrafları eşliğinde anlatılmıştır. 1998 yılında yüksek lisans tezi olarak çalışılan yapının projelerinin revize edilişi ve peyzaj projesi ile yeniden kullanım projelerinin hazırlanma aşamaları, uygulama öncesi yapıyı belgeleyen fotoğraflarla aktarılmıştır. Yapının iç ve dış sıva analizleri, taş bozulmaları, çatı strüktürü ile özgün mekanik donanımına ilişkin yapılan çalışmalar ve bu doğrultuda alınan kararlar ile gerçekleştirilen uygulamalardan örnekler sunulmuştur. Son olarak, yapının yeniden kullanım projesine değinilmiştir.

Pertevniyal Valide Sultan Camisi'nin Restorasyonu başlıklı sunumunda *Mimar Hülya Aktaş*; öncelikle yapının konumu, tarihçesi ve mimarisi hakkında genel bir bilgi vererek, yapıyı etkileyen kent sel ve sosyo - ekonomik gelişmelere ve caminin geçirdiği değişimlere değinmiştir. Restorasyon öncesi yapılan çalışmalar; araştırma - belgeleme çalışmaları, şantiyenin oluşturulması, analiz ve tespitlerin yapılması ve müdahale kararlarının alınması süreçleri anlatılmıştır. Hazırlanan taş ve kalem işi konservas-

yon projeleri doğrultusunda yapının restorasyon süreci; gerçekleştirilen temizlik, raspa, tümleme, plastik onarım, yeniden yapım, vb. uygulamalar, örnekler ile aktarılmıştır.

Öğr.Gör.Dr. Haluk Sesigür, Edirnekapı Mihrimah Sultan Camisi'nde gerçekleştirdikleri onarım ve güçlendirme çalışmalarını; yapının 1999 depremi sonrasındaki durumu, onarım ve güçlendirme yönteminin belirlenmesi, caminin modellenmesi ve sonuçlar olarak dört bölüm halinde ele almıştır. Deprem sonrası oluşan hasarlardan örnekler gösterilerek, geçici ve kalıcı onarım müdahaleleri ile güçlendirme metotları, ilgili uygulama detaylarından seçilen fotoğraflar eşliğinde anlatılmıştır.

Dr. Nilüfer Baturayoğlu Yöney; "Yüzyıl Dönümünde İstanbul'da Yapı Dış Cephelerinde Kullanılan Yapay Taşlar" başlıklı konuşmasında, yapay taşın tanımını yaparak, Endüstri Devrimi öncesine tarihlenen ve sonrasında ortaya çıkan yapay taş örneklerine yer vermiştir. Yapay taşların üretim teknikleri, uygulama detaylarından örnekler verilerek anlatılmıştır. Sunumun Osmanlı İstanbul'unda yapay taşlar bölümünde, İstanbul'da yapay taş kullanılarak üretilmiş olan kargir yapılar; yapıların saçak ve kat silmesi, söve, alınlık, başlık, vb. mimari öge detaylarından seçilen örnekler üzerinden anlatılmıştır.

Y.Mimar Müge Günel, tarihi eserlerde yüzey temizliği konusunu; düşük basınçlı, merkezkaç akımla çalışan mekanik yüzey temizleme sistemlerinin çalışma prensipleri ve bu sistemlerin restorasyon uygulamalarında farklı malzeme türleri ve yapı tipleri üzerinde yapılmış olan deneysel uygulama örnekleri eşliğinde sunmuştur.

Tarihi Çevre Koruma Müdürü Y.Mimar Cem Eriş, Tarihi Çevre Koruma Müdürlüğü'nün Süleymaniye Yenileme Alanı'nda yürüttüğü çalışmaları; koruma yaklaşımı, projelendirme ve uygulama sürecini, hazırlanan projelerden örnekler sunarak anlatmıştır. Süleymaniye Yenileme Alanı için hazırlanan uygulama modellerinin detayları hak-

Dr. Nilüfer Baturayoğlu Yöney, Prof.Dr. Demet Binan, Y.Mimar Müge Günel

Prof.Dr. Ahmet Ersen

kında bilgi verilmiştir.

Y.Mimar Arzu Karahan, "Ethem Paşa Konagi Rekonstrüksiyon Projesi" başlıklı sunumunda; yapının konumu, tarihi ve mimarisi hakkında kısa bir bilgilendirmenin ardından restitüsyon kararlarının alınmasında izlenen yöntemleri ayrıntılı bir şekilde ele almıştır. Eski fotoğraflar, eski haritalar, tipolojik araştırmalar ve benzer dönem yapıları ile arşiv kayıtlarının incelenmesi sonucu hazırlanan proje ve yapım sistemi detayları, çizim ve fotoğraflarla sunulmuştur.

Uzman Restoratör Celalettin Küçük, "Siirt Ulu Cami Minaresi ve Çinilerinin Restorasyonu" başlıklı sunumunda; yapının mimarisi ve bezeme programı hakkında bilgi verdikten sonra, eski ve yeni fotoğraflarla yapının geçirdiği onarımları ve uygulama öncesi durumunu göstererek, minarenin restorasyon sürecini, seçilmiş olan uygulama de-

taylarıyla anlatmıştır.

Yrd.Doç.Dr. Ahmet Vefa Çobanoğlu, kalem işi restorasyonlarında görülen değişimleri irdelediği sunumunda; deprem, yangın, vb. doğal afetler sebebiyle hasar gören yapıların onarımlarında, kalem işlerinin, dönemin üslup anlayışı doğrultusunda yeniden ele alınmasına, özellikle 19.yüzyıl'da pek çok şehirdeki anıtsal yapıların dönemin Barok anlayışına göre yenilenmesine değinmiştir. Sunum kapsamında, 20.yüzyıl onarımlarında yenilenen kalem işlerinden örnekler, karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Dr. Fatih Ergüney, sunumunda, nanoteknoloji ve nanobilim kavramlarını tanımlamış; nanoteknoloji ile konservasyon ilişkisini irdeleyerek, Türkiye'de bu alanda yapılan çalışmalar ve restorasyon uygulamalarında nanoteknolojinin kullanılabilirliğini araştıran deneysel çalışmalardan örnekler sunmuştur.